

MARIJA ŠTEFANČIČ

ANTROPOLOŠKA ANALIZA SKELETNIH
OSTANKOV IZ URNE NAJĐENE V GROBU 7
V NEKROPOLI DRLJANOVAC PRI BJELOVARU

UDK 572.781 »6377« (497.13)

Stručni rad
Professional Paper

Prilinjeno: 28. VI. 1989.
Received:

Dr. Marija Stefančič
YU — 61000 Ljubljana
Katedra za antropologijo, VTOZD
za biologijo, BF, Aškerčeva 12

Urna iz nekropole Drljanovac pri Bjelovarju, ki datira v pozno bronasto dobo vsebuje slabo žgan kostni material. Kostni fragmenti so skrbno zbrani, vendar naloženi v žaro brez določenega reda ali plastovitosti. Kostni ostanki v žari pripadajo eni odrasli osebi ženskega spola. Telesna višina pokojnice je ocenjena v razponu od 155 do 164 cm ali v povprečju na 159,5 cm.

V pregled smo prejeli vsebino urne, ki je bila izkopana v poznobronastodobni nekropoli Drljanovac. Kostni ostanki so bili ob prevzetju nedotaknjeni, ležali so »in situ«. Ker smo želeli ugotoviti morebitni redosled polaganja žganine v urno, smo se ločevanja kostnih fragmentov od strnjene zemlje lotili v antropološkem laboratoriju. Že po odstranitvi zgornje plasti, ki je bilo izredno težko in zamudno, smo si bili na jasnem, da plastovitosti v žari ni. Fragmenti so bili položeni v posodo brez kakršnega koli reda.* Po tej ugotovitvi smo se lotili običajnega načina zbiranja kostnih fragmentov. Vsebino žare smo razmočili v vodi in ločili zemljo tako, da smo material presejali skozi sito. Očiščene in posušene delčke kosti smo nato rasporedili po njihovi anatomski pripadnosti v 5 skupin: 1. fragmenti kosti lobanje, 2. fragmenti kosti trupa, 3. fragmenti kosti zg. okončine, 4. fragmenti kosti sp. okončine in 5. fragmenti, ki jim ni bilo mogoče ugotoviti pripadnosti. V okviru posamezne skupine pa smo pri podrobnejši analizi izdvojili delčke, pomembne za določitev spola, starosti in telesne višine. (tabela 1, tabela 2)

Antropološka analiza:

Teža žganine iz število osebkov v žari: Kostni material je slabo žgan, tehta 2200 g. Ostanki kremirane osebe so bili zbrani zelo skrbno, saj pred-

* Ne odnosi se na gornji red kostiju (opaska N. Majnarić-Pandžić).

stavlja vsebina žare domala popoln skelet. Po ocenah poljskih antropologov namreč ostane po dobri kremaciji približno 2000 g. žganine (Malinowski 1969).

Spol in starost ob času smrti:

Splo smo določili na osnovi premera glave stegenice, premera glave nadlahtnice, premera sklepne ponvice lopatice, širine ishiadične incizure in oblike zg. roba očnice. Gre za osebo ženskega spola. Starosti ob času smrti ni bilo mogoče natančno določiti. Ugotavljamo le, da je bila pokojnica že odrasla.

Telesna višina pokojnice:

Telesno višino smo ocenjevali na osnovi premerov glave stegenice, nadlahtnice in koželjnice. Dobili smo naslednje rezultate:

premeri kosti	razpon telesne višine
<i>caput femoris</i> , 2r= 40 mm	155—159 cm
<i>caput humeri</i> , 2r = 41 mm	160—164 cm
<i>capitulum radii</i> , 2r= 18 mm	155—159 cm

Telesno višino pokojnice uvrščamo v kategorijo srednjih višin. (Strzałko, Piontek, Malinowski 1972).

Za primerjavo telesne višine ženske iz Drljanovca smo uporabili podatke o telesnih višinah treh jugoslovanskih istodobnih žarnih grobišč.

Dobova pri Brežicah	162 cm	Piontek, Ravnik,
Rafinerija Pančevo	150—154 cm	Štefančič 1975
	160—164 cm	Štefančič 1984/85
Opovo-Beli breg	155—159 cm	Štefančič 1984/85

Telesna višina pokojnice iz Drljanovca se sklada s telesnimi višinami žensk drugih istodobnih jugoslovanskih nahajališč.

Zaključki:

Urna iz nekropole Drljanovac pri Bjelovaru, ki datira v pozno bronzasto dobo vsebuje slabo žgan kostni material. Kostni fragmenti so skrbno zbrani, vendar naloženi v žaro brez določenega reda ali plastovitosti. Kostni ostanki v žari pripadajo eni odrasli osebi ženskega spola. Telesna višina pokojnice je ocenjena v razponu od 155 do 164 cm ali v povprečju na 159,5 cm.

LITERATURA

1. Empfehlungen für die Alters und Geschlechtsdiagnose am Skelett, *Homo*, 30 (1979), 2, 32.
2. A. Malinowski, Synthèse des recherches polonaises effectuées jusqu'à présent sur les os des tombes a incinération, *Przeg. antrop.*, 35 (1969), 1, 127—147.
3. J. Piontek, Proces kremacji i jego wpływ na morfologię kości w świetle wyników badan eksperymentalnych, *Archeol. Polski*, 21 (1975), 2, 248—280.
4. J. Piontek, T. Tomazo-Ravnik, M. Štefančič, Antropološka obdelava grobov kasne bronaste dobe iz Dobove pri Brežicah, France Stare: Dobova, Posavski muzej, Brežice, 2 (1975), 19—26.
5. J. Strzałko, J. Piontek, A. Malinowski, Problem rekonstrukcji wzrostu na podstawie kości zachowanych we fragmentach lub spalonych, *Przeg. antrop.*, 38 (1972), 2, 277—287.
6. M. Štefančič, Antropološka analiza žganih skeletnih ostankov iz nekropole Rafinerija — Pančevo in Opovo — Beli breg, *Rad Vojvodanskih muzeja*, 29 (1984/85), 43—54.

TABELA 1.

Preglednica določljivih fragmentov lobanje

1. fragment *os frontale* nad glabelo
2. fragment *os frontale: margo orbitalis* in *sinus frontalis*
3. fragment *os frontale: margo orbitalis* (—2)
4. fragment *os parietale*
5. fragment *os occipitale: margo parietale*
6. fragment *os occipitale: margo mastoidale*
7. fragment *os temporale: pars petrosa*
8. fragment *os temporale: pars squamosa* in *proc. zygomaticus*
9. fragment *os zygomaticum D: proc. frontosphenoides*
10. fragment *os zygomaticum L: corpus*
11. fragment *maxillae: proc. palatinus* in *proc. alveolaris*
12. fragment *mandibulae: corpus, ramus, linea obliqua*
13. fragment *maxillae: incisura nasalis*
14. fragment *os hyoideum: corpus*

TABELA 2.

Preglednica določljivih fragmentov postkranialnega skeleta

1. *scapula D: civitas glenoidalis* (2r = 22 mm)
2. *scapula L: civitas glenoidalis*
3. *humerus: caput humeri* (2r = 41 mm)
4. *humerus D: pars distalis*
5. *radius L: capitulum in collum radii* (2r = 18 mm)
6. *radius D: pars distalis*
7. *phalanx distalis I ossis digitorum manus*
8. *os coxae: incisura ischiadica D* (—2)
9. *femur: caput femoris* (2r = 40 mm)
10. *femur D: trochanter major*
11. *fibula D: maleolus fibulae*
12. *fibula L: maleolus fibulae*
13. *talus: trochlea tali*
14. *os naviculare D*

15. *os naviculare L*
16. *os cuneiforme intermedium*
17. *os metatarsale IV*
18. *os metatarsale I*
19. *phalanx proximalis V ossis digitorum pedis*

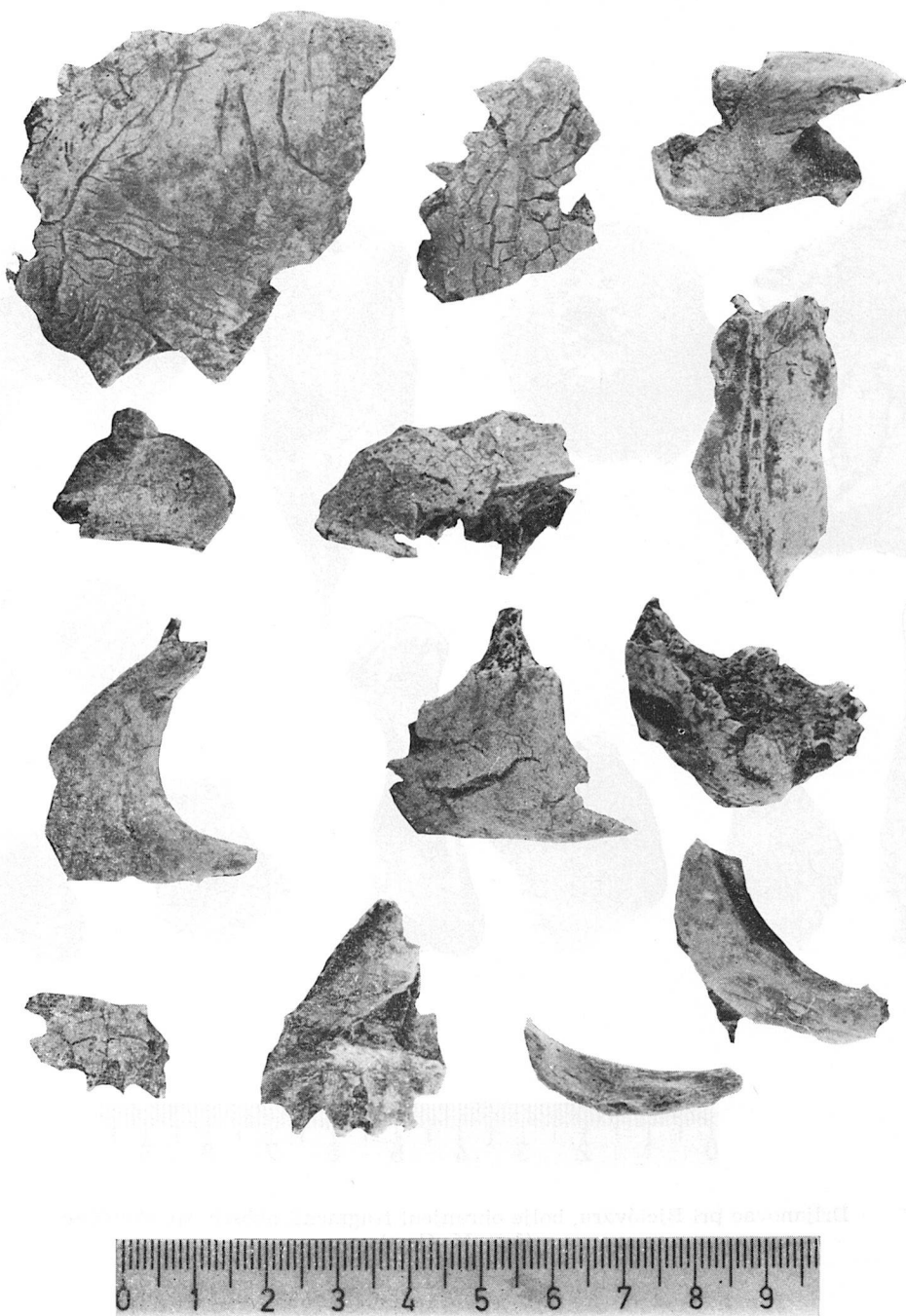
Summary

ANTHROPOLOGICAL ANALYSIS OF THE SKELETAL REMAINS FROM THE URN FOUND IN GRAVE 7 IN THE CEMETERY OF DRLJANOVAC BY BJELOVAR

Bones from the urn of Grave 7 from the late Bronze Age cemetery of Drljanovac by Bjelovar have been analysed. The bones were received for analysis in their primal position in the urn. After extraction and washing the bones were divided into five anatomical groups: fragments of the skull, torso, upper extremities, lower extremities, and unrecognisable fragments. It has been established that the bones were lightly burnt and that they weigh 2,200 g. The cremated remains were collected very carefully and almost the whole skeleton has been retrieved. The upper layer of bones can be seen in fig. 1 in the work of Majnarić-Pandžić in this volume. The bones below were deposited without any obvious order. The bones belong to one adult female. The deceased was c. 159,5 cm tall.

Drljanovac pri Bjelovaru, bolje ohranjeni fragmenti okostja sp. okončine
(foto M. Grm)

Drljanovac pri Bjelovaru, bolje ohranjeni fragmenti kosti lobanje (foto M. Grm)